

ÖĞRETMENLERİN PEDAGOJİK İNANÇLARININ BELİRLENMESİ**DETERMINING TEACHERS' PEDAGOGICAL BELIEFS**Gökay YILMAZ¹, Recep SÖZVEREN², Engin DANACI³**Makalenin Alanı: Eğitim Teknolojileri****Makale Bilgileri****Geliş Tarihi**

14.01.2023

Kabul Tarihi

19.02.2023

Anahtar KelimelerÖğretmen,
pedagoji, inanç**Özet**

Eğitim, insan var olduğundan beri hayatın içinde olan bir kavramdır. Eğitimin kalitesini belirleyen birçok değişken vardır. Bu değişkenlerden biri de öğretmen kalitesidir. Bu aşamada öğretmenlerin önemli özelliklerinden biri, öğretmenlik ve acemi öğretmenlik mesleğindeki deneyimleri sonucunda geliştirdikleri öğrenme-öğretme inançlarıdır. Bu okul öncesi öğretmenlerinin inançları, öğretme-öğrenme konusundaki görüşlerini, felsefelerini veya görüşlerini temsil eder. Öğrenme-öğretme yaklaşımı, okul öncesi öğretmenlerinin sınıf içi öğretim etkinlikleri hakkındaki inançlarını ifade eder ve öğretim hakkındaki bu inançlar, öğrenmeyi öğretmenin anlamlılığını ve öğretmenlerin pratik rollerini içerir. Bu açıdan bakıldığında, okul öncesi öğretmenlerinin öğretime ilişkin inançları ve uygulamalarını benimsedikleri eğitim felsefesine göre yapılandırma biçimleri ve uygulamalarına ilişkin algıları olasıdır. Yapılan araştırma sonuçlarına göre öğretmenlerin pedagojik inançlarının yaş bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Ortalama puanlara göre 25-35 yaş aralığındaki katılımcıların puanları daha yüksektir. Öğretmenlerin pedagojik inançlarının okulda görev yapılan süre bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Ortalama puanlara göre 6-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip olanların puanları daha yüksektir.

Article Info**Received**

14.01.2023

Accepted

19.02.2023

Keywordsteacher, pedagogy,
faith**Abstract**

Education is a concept that has been in life since human existence. There are many variables that determine the quality of education. One of these variables is teacher quality. At this stage, one of the important characteristics of teachers is the learning-teaching beliefs they have developed as a result of their experiences in teaching and novice teaching profession. The beliefs of these preschool teachers represent their views, philosophies, or views on teaching-learning. The learning-teaching approach refers to preschool teachers' beliefs about classroom teaching activities, and these beliefs about teaching include the meaningfulness of teaching learning and the practical roles of teachers. From this point of view, it is possible that preschool teachers' perceptions of their teaching beliefs and practices are structured according to the educational philosophy they adopt. According to the results of the research, it was determined that the pedagogical beliefs of the teachers showed a statistically significant difference in terms of age. Compared to the average scores, the scores of the participants in the 25-35 age range are higher. It was determined that the pedagogical beliefs of the teachers showed a statistically significant difference in terms of the time they worked at the school. According to the average scores, the scores of those who have a professional seniority of 6-10 years are higher.

¹ Farabi İlkokulu, İstanbul, e-mail: gokayyilmaz78@gmail.com, ORCID: 0009-0008-7389-0717 (Sorumlu Yazar / Corresponding Author)² Adem Çelik İlkokulu / Ortaokulu, İstanbul, e-mail: rsozveren@gmail.com, ORCID: 0000-0003-1899-9011³ Cumhuriyet İlkokulu, İstanbul, e-mail: holezon@hotmail.com, ORCID: 0000-0002-3361-4784

1. GİRİŞ

Okullarda verilen eğitim, yetkin bireylerin yetiştirilmesinde önemlidir. Verilen eğitimin kalitesi çeşitli değişkenler tarafından belirlenir. Bu değişkenlerden biri de öğretmenlerdir. Öğrenme-öğretme sürecinin başarılı bir şekilde uygulanması, öğretmenlerin eylemlerine bağlıdır. Öğretme inançları, öğretme ve öğrenme hakkındaki inançlardır ve birçok öğretim faaliyetini etkiler, öğretmenin sınıftaki kararlarını ve eylemlerini etkiler. Öğretmenlerin öğretime ilişkin inançlarının sınıftaki davranışlarını etkileyeceği ve dolayısıyla eğitimin kalitesini belirleyeceği sonucuna varılabilir.

Öğretme inançları, öğretmenlerin sınıfta kullanmayı tercih ettikleri öğrenme ve öğretme stratejilerini ifade eder. Pedagojik inançlar ile öğrenme-öğretme süreçleri arasında doğrudan bir ilişki vardır. Pedagojik inançlar, sınıf eğitimini bilgilendirir. Öğretmenlerin pedagojik inançları, öğrenme-öğretme sürecine ilişkin kararlarını etkilemektedir. Böylece öğretmenlerin ya da öğretmen adaylarının pedagojik inançlarının belirlenmesi, öğrenme-öğretme süreci hakkında bilgi vermektedir. Bir öğretmenin inançları, kendi anlayışını yansıtır. Öğretim inançları, öğretmenlerin öğrenciler, öğrenme, bilimin doğası, epistemoloji ve öğretmen rolleri hakkındaki inançlarını içerir. Öğretmenlerin veya öğretmen adaylarının akademik konularda bazı kişisel görüşleri vardır.

1.1. Öğretmen Pedagojik İnancı

İnanç oluşumu, öğretmen eğitimi programlarında öğretmen adaylarının anlayışları, tutumları, modelleri, tartışmaları ve sınıf içi uygulamalarından etkilenir (Richardson, 2003). Öğretmen-öğrenci ilişkisi doğrultusunda, öğretmenlerin öğretimle ilgili yenilikçi düşünme biçimleri, öğretim ve planlama, bilgi aktarımı, araştırma ve sınıf içi uygulama becerileri ile öğretmenlerin entelektüel dünyasında neler olup bittiğine dair içgörüyü sahip olmaları, eğitim sürecinin içgörüsünün sağlanmasında etkili olmaktadır (Fives ve Gill, 2014).

Öğretmenlerin karşılaşacakları durumlara, eylemlere, fikirlere, konulara ve nesnelere ilişkin algıları inançları şekillendirir ve inançlar eylemlere dönüşür. Öğretmen uygulamalarının şekillenmesinde sosyal ve kültürel normların etkililiği inançların şekillenmesinde de önemli bir yere sahiptir. Öğretmenlerin öğrenme-öğretme uygulamalarını bu inançlardan bağımsız yürütmeleri düşünülemez. Kagan (1992), öğretmenlerin inançlarının öğretimin merkezinde olduğunu savundu ve öğretmenlerin inanç sistemlerinin önemini vurgulamıştır. Mansour (2008) ise öğretmen inançlarını, öğretmenin psikolojik çerçevesinin en değerli mimarı olarak belirlemiştir. Öğretmenlerin sahip olduğu inançlar; Bilgileri tanımlamak ve yorumlamak,

belirli bir sorunu veya görevi (müfredat vb.) planlamak ve acil eyleme rehberlik etmek için kullanılabilir.

Nitelikli ve kaliteli eğitim vermek ve eğitim kalitesini artırmak için araştırmacılar öğretmenlerin inanç sistemlerine önem vermeye başlamışlar ve öğrenme-öğretme ile ilgili pedagojik inançlar araştırmaya konu olmuş, öğrenme-öğretme programını nelerin etkilediği araştırılmıştır (Levin, 2014).

Nespor (1987), öğretmenlerin inançlarının duygusal deneyimden çok kendi bilgi, deneyim ve deneyimlerine dayandığını savunmaktadır. Öte yandan Pajares (1992), öğretmenlerin, bilginin doğası, öğrenci ve öğretmen başarısının nedenleri veya disiplin açısından öğrencinin öğrenmesini etkileme yeteneklerine ilişkin eğitimsel inançlarda farklılık gösterdiğini ileri sürer.

Decker ve Rimm-Kaufman'a (2005) göre öğretmenler, okullarında karşılaştıkları sorunları çözmek için var olan niteliklerini kullanmazlar; bunun yerine şartları göz önünde bulundurarak kendi mantıklarına göre yeni çözümler geliştirirler. Bu fikrini öğretmenlerin inanç sistemlerine dayandırmıştır.

1.2. Araştırmanın Önemi

Öğretmen inançları, öğretmeni öğrenme ve öğretme merkezine yerleştiren geleneksel pedagoji ve öğrenciye odaklanan yapılandırmacılıktır. Öte yandan, öğrenme-öğretme süreçlerinde öğrenci merkezli veya öğretmen merkezli yaklaşımlar benimsenmektedir.

Öğretmen adaylarının pedagojik inançlarının belirlenmesi onların gelecekte nasıl bir öğretmen olacakları hakkında bilgi vermektedir. Geleceğin öğretmeni olan öğretmen adaylarının pedagojik inançlarının belirlenmesi ve sonuçlara göre öğretmen adaylarının olumlu öğretmenlik inançları geliştirmelerine yardımcı olmak önemlidir.

Friesen ve Butera'ya (2012) göre, öğretmenlerin profesyonel olarak bilgi öğretmede asgari bir rolü vardır; bireysel, kültürel ve çevresel faktörler tarafından şekillendirilen pratik inançları ve deneyimleri, sınıf uygulamalarına açıkça yansır. Kagan (1992), öğretmenlerin öğretim uygulamalarına ilişkin inançlarının önemini vurgulamış ve öğretmenlerin belirsizlikle başa çıkmak ve onu aktif olarak uygulamak için öğretim inançlarına ihtiyaçları olduğunu savunmuştur. Vartuli ve Rohs (2009) ise öğretmenlerin inançlarının eğitim uygulamalarının temelini oluşturduğunu ve öğretim inançlarının akademik sıkıntı, stres, belirsizlik ve gerginlik gibi durumlarla baş etmede olumlu bir rol oynadığını savunmaktadır.

1.3. Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı öğretmenlerin pedagojik inançlarının demografik özelliklerine göre tespit edilmesidir. Bu amaç doğrultusunda öğretmenlerle anket uygulaması yapılmıştır.

1.4. Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi: öğretmenlerin pedagojik inançları demografik özelliklerine göre anlamlı farklılık gösterir mi? şeklindedir.

1.5. Alt Problemler

1. Öğretmenlerin pedagojik inançları cinsiyete göre farklılık gösterir mi?
2. Öğretmenlerin pedagojik inançları yaşa göre farklılık gösterir mi?
3. Öğretmenlerin pedagojik inançları eğitim durumuna göre farklılık gösterir mi?
4. Öğretmenlerin pedagojik inançları medeni durumuna göre farklılık gösterir mi?
5. Öğretmenlerin pedagojik inançları meslekteki görev süresine göre farklılık gösterir mi?

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, örnekleme, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, veri toplama süreci ve verilerin analizi açıklanmaktadır.

2.1. Araştırma Deseni

Çalışma betimsel yöntemle gerçekleştirilmiştir. Öğretmenlerin pedagojik inançlarının becerilerinin demografik özellikleri arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada ilişkisel tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemle göre araştırılan bir olay, kişi veya nesnenin bağlamı ve doğası anlatılmaya çalışılır (Karasar, 2014).

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın örneklemini, 2022 eğitim-öğretim yılında İstanbul ili Maltepe ve Pendik ilçelerindeki öğretmenler oluşturmuştur. Çalışma grubunda 381 öğretmen yer almıştır. Tablo 1’de çalışma grubunda yer alan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre dağılımı yer almaktadır.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Cinsiyete Göre Dağılımı

Gruplar	Cinsiyet		TOPLAM	
	Kadın	Erkek	f	%
	f	f		
	247	134	381	100

Tablo 1’e göre kadın katılımcı sayısı 247, erkek katılımcı sayısı 134 olmak üzere toplam katılımcı sayısının 381 olduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Aracı

Pedagogik İnanç Sistemleri Ölçeği (PİSÖ): Eğitim alanında kullanılan tarafından Pedagogik İnanç Sistemleri Ölçeği (PİSÖ) güvenilirlik ve geçerlilik çalışmasını Soysal ve ark., (2018) yaparak Türkçe'ye uyarlamış ve 26 maddelik ölçeğe son halini vermiştir. PİSÖ Kesinlikle Katılmıyorum(1), ve Kesinlikle Katılıyorum(5) şeklinde 5'li likert olarak hazırlanmıştır. PİSÖ'den yüksek puanlar öğrenci merkezli bir inanca belirlerken, düşük puanlar ise öğretmen merkezli yaklaşıma sahip olduğunu belirlemektedir. Ölçeğin Cronbach alfa değeri 74 olarak bulunmuştur. Ölçekten en düşük puan 26, en yüksek puan 130 olarak belirlenmiş ortalama 78 puandır. Ayrıca ölçekten alınan 52-77 puan öğretmen merkezli ve 76-103 puan öğrenci merkezli anlayışa sahip öğretmenleri belirlemektedir.

2.4. Veri Toplama Süreci

Oluşturulan anketler Google form üzerinden katılımcılara uygulanmıştır.

2.5. Veri Analizi

SPSS 26.00 programıyla yapılan analizlerde değişken sayısına göre T-testi ve Anova testi kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın verilerine dayalı olarak elde edilen bulgulara ve bulgulara ait yorumlara yer verilmektedir.

3.1. Birinci probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin pedagogik inançlarının cinsiyet bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T- testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Pedagogik İnançlarının Cinsiyet Açısından İncelenmesi

	Cinsiyet	n	Ort.	ss	t	p
Pedagogik İnançlar	Kadın	247	3,8019	,76491	,703	,001
	Erkek	134	3,7046	1,05881		

Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin pedagogik inançlarının cinsiyet bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.2. İkinci probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin pedagogik inançlarının yaş bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 3. Öğretmenlerin Pedagojik İnançlarının Yaş Bakımından İncelenmesi

	Yaş	n	Ort.	ss	F	p
Pedagojik İnançlar	25-35	151	3,7779	,50962	4,679	,010
	36-45	142	3,7302	,44013		
	46-60	88	3,5851	,44241		

Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin pedagojik inançlarının yaş bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p>0,05$). Ortalama puanlara göre 25-35 yaş aralığındaki katılımcıların puanları daha yüksektir.

3.3. Üçüncü probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin pedagojik inançlarının eğitim durumu bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T- testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 4. Öğretmenlerin Pedagojik İnançlarının Eğitim Durumu Bakımından İncelenmesi

	Eğitim Durumu	n	Ort.	ss	t	p
Pedagojik İnançlar	Lisans	275	3,7249	,48924	1,022	,931
	Yüksek Lisans	106	3,6684	,46951		

Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin pedagojik inançlarının eğitim durumu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.4. Dördüncü probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin pedagojik inançlarının medeni duruma göre farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan T- testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 5. Öğretmenlerin Pedagojik İnançlarının Medeni Durum Bakımından İncelenmesi

	Medeni Durum	n	Ort.	ss	t	p
Pedagojik İnançlar	Evli	3,7058	,46213	246	-,186	,146
	Bekar	3,7154	,52293	135		

Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin pedagojik inançlarının medeni durum bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0,05$).

3.5. Beşinci alt probleme ilişkin bulgular

Öğretmenlerin pedagojik inançlarının görev yapılan süre bakımından farklılık gösterme durumunun analiz edilmesi amacıyla yapılan Anova testi sonuçları tabloda verilmiştir.

Tablo 6. Öğretmenlerin Pedagojik İnançlarının Okulda Görev Yapılan Süre Bakımından İncelenmesi

	Okulda Görev Süresi	n	Ort.	ss	F	p
Pedagojik İnançlar	1-5 yıl	86	3,7013	,48517	6,611	,000
	6-10 yıl	78	3,8698	,58245		
	11-20 yıl	94	3,7582	,47802		
	21 yıl ve üzeri	123	3,5754	,37489		

Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin pedagojik inançlarının okulda görev yapılan süre bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p>0,05$). Ortalama puanlara göre 6-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip olanların puanları daha yüksektir.

4. SONUÇ, TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Öğretmenlerin inanç yapısının, anlaşılması için, düşüncelerin, duyguların, olaylara bakış açılarının, uygulama yöntemlerinin, tutum ve davranışların, çevresel faktörlerin ne tür etki yaptığının ayrı ayrı incelenmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin inanç sistemleri, öğrenme-öğretme yaklaşımlarını, eğitim planlarını, öğretim faaliyetleri sırasında kullanmış oldukları yöntem ve teknikleri etkilemektedir. Bir öğretmen etkinliklere başladığı zaman, sahip olduğu inançlar öğrenme, öğretim, planlama ve değerlendirme faaliyetleri ile iş arkadaşları, çocukları, çocukların aileleri ve yöneticiler ile iletişimleri gibi mesleklerinin her boyutunu etkilemektedir.

381 öğretmen üzerinde yapılan anket sonuçları aşağıdaki gibidir:

Analiz sonuçlarına göre öğretmenlerin pedagojik inançlarının cinsiyet bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir

Öğretmenlerin pedagojik inançlarının yaş bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Ortalama puanlara göre 25-35 yaş aralığındaki katılımcıların puanları daha yüksektir. Burger (2010) yapmış olduğu çalışmada öğretmenlerin pedagojik inançlarının yaş ile bağlantılı olduğu tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin pedagojik inançlarının eğitim durumu bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir Öğretmenlerin pedagojik inançlarının medeni durum bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Yaptığımız çalışma sonucunu destekler nitelikte Işık (2010) çalışmasında iki değişken arasında anlamlı bir ilişki tespit etmiştir.

Öğretmenlerin pedagojik inançlarının okulda görev yapılan süre bakımından istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Ortalama puanlara göre 6-10 yıl arası mesleki kıdeme sahip olanların puanları daha yüksektir.

4.1. Öneriler

Öğretmenlerinin pedagojik inançlarını etkileyen nedenler üzerine çalışma yapılarak, bu doğrultuda hizmet içi eğitim programları düzenlenebilir.

Öğretmenlerin pedagojik inançlarının motivasyon düzeyleri üzerine araştırma yapılabilir ve bu doğrultuda iki değişken arasındaki ilişki detaylandırılabilir.

Örneklem sayısı çoğaltılarak daha geniş kitle için bir sonuca ulaşılabilir.

KAYNAKÇA

Burger, K. (2010). How does early childhood care and education affect cognitive development? An international review of the effects of early interventions for children from different social backgrounds. *Early Childhood Research Quarterly*, 25(2), 140–165.

Decker, L. E. Ve Rimm-Kaufman, S. E. (2005). Personality characteristics and teacher beliefs among pre-service teachers. *Teacher Education Quarterly*. 45-64.

Fives, H. Ve Gill, M. G. (Eds.). (2014). *International handbook of research on teachers' beliefs*. Routledge.

Friesen, A. Ve Butera, G. (2012). You Introduce All Of The Alphabet. But I Do Not Think It Should Be The Main Focus: Exploring Early Educators' Decisions About Reading Instruction. *Early Childhood Education Journal*, 40(6), 361-368.

Işık, A., Çiltaş, A., Ve Baş, F. (2010). Öğretmen yetiştirme ve öğretmenlik mesleği. *Journal of Graduate School of Social Sciences*, 14(1). 53-62

Kagan, D. M. (1992). Implication of research on teacher belief. *Educational Psychologist*, 27(1), 65-90

Karasar, N. (2014). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınları

Levin, B. B. (2014). The Development of teachers' beliefs. in international handbook of research on teachers, *Beliefs Routledge* 60-77

Mansour, N. (2008). Religious beliefs: a hidden variable in the performance of science teachers in the classroom. *European Educational Research Journal*, 7(4), 557-576

Nespor, J. (1987). The role of beliefs in the practice of teaching. *Journal Of Curriculum Studies*, 19(4), 317-328.

Pajares, M. F. (1992). Teachers' beliefs and educational research: cleaning up a messy construct, *Review Of Educational Research*, 62(3), 307-332

Richardson, V. (2003). Preservice teachers' beliefs. teacher beliefs and classroom performance, *The Impact Of Teacher Education*, 6, 1-22.

Soysal, Y., Radmard, S. Ve Kutluca, A. Y. (2018). Pedagojik inanç sistemleri ölçeğinin uygulamalı olarak uyarlama, geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Journal of Higher Education And Science*. 1-17

Vartuli, S. ve Rohs, J. (2009). Early childhood prospective teacher pedagogical belief shifts over time. *Journal Of Early Childhood Teacher Education*, 30(4), 310-327.